

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний морський університет

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Монографія

Одеса
КУПЧИШКО СВ
2016

УДК 656.078.8(477)
ББК 39.4
П 42

Рекомендовано до публікації:

Рішення Вченої ради Одеського національного морського університету,
протокол № 14 від 25 травня 2016 р.

Авторський колектив:

В.В. Жихарева (п. 1.1, 4.5, 6.3), Н. В. Дубовик (п. 2.1, 2.3, 5.1),
Ю.О. Наврозова (п. 2.4, 2.5, 4.1, 4.2, 4.4), Н.В. Гребенник (п. 1.2, 4.7),
Е.В. Тростянецька (п. 8.1, 8.2), Н.В. Ярова (п. 7.1, 7.2), О.С. Власенко (п. 6.1, 6.2),
М.В. Матвієнко (п. 2.2, 3.4), В.В. Щербина (п. 5.2, 5.3), О.В. Воркунова (п. 7.3, 7.4),
Г.А. Версанова (п. 3.1, 4.3), А.О. Дорошенко (п. 1.4, 1.5), Е.Г. Пустовіт (п. 3.2),
Н.В. Рябоволенко (п. 4.6), О.Ю. Круць (п. 3.3), Сочинский М.С. (п. 3.5),
В.В. Озаринская (п. 1.3), Е.Ф. Юнусова (п. 8.3),
В.М. Ястребний В.М. (п. 1.2), Сорокіна К.П. (4.7).

Рецензенти:

д.е.н., професор Махуренко Г. С.
д.е.н., професор Примачев М. Т.

П 42 Підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємств морегосподарського комплексу України: монографія / [авт. кол.: Жихарева В.В., Дубовик Н.В., Наврозова Ю.О. та ін.]. – Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2016 – 239 с.: іл., табл.
ISBN 978-966-2769-82-1

У монографії розглянуті питання підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств морського транспортного комплексу, зокрема розглянуті питання формування показників ефективності розвитку підприємств морської галузі, управління якістю, управління витратами, напрями реформування ціноутворення тощо. Книга призначена для студентів і викладачів транспортних вищих навчальних закладів, аспірантів, науковців, фахівців підприємств морського і річкового транспорту.

УДК 656.078.8(477)
ББК 39.4

© Колектив авторів, 2016
© Купрієнко С.В., оформлення, 2016

ISBN 978-966-2769-82-1

МОНОГРАФІЯ ПІДГОТОВЛЕНА АВТОРСЬКИМ КОЛЕКТИВОМ:

1. *Жихарєва Влада Вікторівна*, Одеський національний морський університет, д.е.н., проф. - п. 1.1, 4.5, 6.3.
2. *Власенко Ольга Сергіївна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 6.1, 6.2.
3. *Воркунова Ольга В'ячеславівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 7.3, 7.4.
4. *Гребенник Наталя Григорівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 1.2, 4.7.
5. *Дубовик Наталя Володимирівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 2.1, 2.3, 5.1.
6. *Матвієнко Марина Валеріїрівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 2.2, 3.4.
7. *Навროзова Юлія Олександрівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 2.4, 2.5, 4.1, 4.2, 4.4.
8. *Тростянецька Еліна Володимирівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 8.1, 8.2.
9. *Щербина Вероніка Володимирівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 5.2, 5.3.
10. *Ярова Ніна Вікторівна*, Одеський національний морський університет, к.е.н., доц. - п. 7.1, 7.2.
11. *Версанова Галина Анатоліївна*, Одеський національний морський університет, доц. - п. 3.1, 4.3.
12. *Дорошенко Антоніна Олександрівна*, Одеський національний морський університет, ст. викладач - п. 1.4, 1.5.
13. *Пустовіт Олена Георгіївна*, Одеський національний морський університет, асист. - п. 3.2.
14. *Круць Олена Юріївна*, Одеський національний морський університет, аспір. - п. 3.3.
15. *Озаринская Вікторія Володимирівна.*, Одеський національний морський університет, аспір. - . п. 1.3.
16. *Рябоволенко Наталя Вікторівна*, Одеський національний морський університет, аспір. -п. 4.6.
17. *Сочинский Максим Сергійович*, Одеський національний морський університет, аспір. - п. 3.5.
18. *Юнусова Ельмаз Файзер кизи*, Одеський національний морський університет, здобувач - п. 8.3.
19. *Сорокіна Катеріна Петрівна*, Одеський національний морський університет, студ. - п.4.7.
20. *Ястребний Владіслав Михайлович*, Одеський національний морський університет, студ. - п. 1.2.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ..	9
1.1. Концептуальні засади розвитку морської галузі України	9
1.2. Взаємодія великого і малого бізнесу в морській галузі України.....	13
1.3. Удосконалення форм взаємодії суб'єктів господарської діяльності у морській галузі.....	20
1.4. Стан і напрямки розвитку морських портів України.....	23
1.5. Контейнерні перевезення в Україні.....	31
РОЗДІЛ 2. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ	37
2.1. Особливості формування системи показників ефективності розвитку підприємств морського транспортного комплексу.....	37
2.2. Розробка системи комплексних показників ефективності морських торговельних портів.....	44
2.3. Ідентифікація витрат на якість продукції транспортного підприємства	48
2.4. Практика управління якістю в морських портах	52
2.5. Особливості міжнародного стандарту якості ISO 9001:2015	56
РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПОРТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	62
3.1. Загальні напрямки підвищення конкурентоспроможності морських портів.....	62
3.2. Основні форми державно-приватного партнерства в портовому господарстві	68
3.3. Роль системи бюджетування в діяльності підприємств	73
3.4. Специфіка формування фінансової стратегії підприємств портової діяльності	81
3.5. Актуалізація вартості активів морських торговельних портів.....	89

РОЗДІЛ 4. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ТАРИФНА ПОЛІТИКА В МОРСЬКИХ ПОРТАХ	93
4.1. Концепція стратегічного управління витратами.....	93
4.2. Аналіз витратомісткості видатків портового оператора	96
4.3. Техніко-економічні фактори і резерви зниження собівартості навантажувально-розвантажувальних робіт	101
4.4. Напрямки реформування тарифної політики в морських портах .	110
4.5. Методологічні підходи до формування портових зборів у морських портах.....	112
4.6. Контролінг як інструмент координації в прийнятті управлінських рішень при ціноутворенні в портовій галузі	119
4.7. Загрози економічній безпеці в морських торговельних портах	127
РОЗДІЛ 5. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОРСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ.....	132
5.1. Оцінка конкурентоспроможності підприємств сервісної діяльності на морському транспорті	132
5.2. Реінжиніринг бізнес-процесів транспортно-експедиторських компаній	144
5.3. Оцінка ефективності реінжинірингу бізнес-процесів транспортно-експедиторських компаній	153
РОЗ ДІЛ 6. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ МОРСЬКОГО КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ	157
6.1. Види організації морського туризму	157
6.2. Особливості сприйняття морських круїзів потенційними споживачами	159
6.3. Класифікація систем знижок і бонусів круїзних компаній.....	165
РОЗДІЛ 7. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА МОРСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ	175
7.1. Сутність і класифікація інвестицій у будівельних організаціях....	175

7.2. Джерела інвестування капітальних вкладень у будівельне виробництво	179
7.3. Особливості процедури оформлення будівельних документів в організаціях.....	184
7.4. Вплив договірної роботи будівельних організацій на їх фінансові результати	191
РОЗДІЛ 8. КАДРОВА ПОЛІТИКА НА ПІДПРИЄМСТВАХ	199
8.1. Формування кадрової політики організації.....	199
8.2. Оцінка персоналу в системі кадрового планування	203
8.3. Вплив маркетингу персоналу на імідж круїзної компанії.....	207
ВИСНОВКИ.....	212
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	222

ВСТУП

В умовах економічної кризи Україні необхідна ефективна державна транспортна політика. Це обумовлює актуальність дослідження проблем підвищення ефективності та конкурентоспроможності морського транспортного комплексу України, удосконалення організаційно-економічних засад функціонування і розвитку підприємств морегосподарського комплексу в конкурентних умовах господарювання.

Монографія написана колективом авторів кафедри «Економіка підприємства і підприємництва на морському транспорті» Одеського національного морського університету.

В першому розділі розглянуті концептуальні засади розвитку морегосподарського комплексу України, питання взаємодії великого і малого бізнесу в морській галузі, підходи до обґрунтування рішень щодо застосування аутсорсингу підприємствами морської галузі. Надана характеристика стану і напрямів розвитку морських портів України, приділена увага ринку контейнерних перевезень.

Другий розділ присвячений дослідженню питань підвищення ефективності діяльності та якості продукції підприємств морського транспортного комплексу. Розглянуті особливості формування системи показників ефективності розвитку підприємств морегосподарського комплексу, ідентифіковані витрати на якість продукції транспортного підприємства, вивчена практика управління якістю в морських портах.

Оскільки важливою складовою морегосподарського комплексу України є морські порти, в третьому розділі досліджені напрями підвищення конкурентоспроможності діяльності підприємств портової діяльності. Розглянуті основні форми державно-приватного партнерства в морських портах, роль системи бюджетування і специфіка формування фінансової стратегії підприємств портової діяльності.

Четвертий розділ присвячений управлінню витратами і тарифній політиці в морських портах. Розроблені концептуальні засади стратегічного управління витратами, виконаний аналіз витратомісткості видатків портового оператора, вивчені техніко-економічні фактори і резерви зниження собівартості навантажувально-розвантажувальних робіт. Приділена увага напрямам реформування політики ціноутворення у морських портах, можливості застосування контролінгу як інструменту координації в прийнятті управлінських рішень, а також загрози економічній безпеці в морських портах.

В п'ятому розділі досліджені питання реінжинірингу бізнес-процесів транспортно-експедиторських компаній, визначені підходи до оцінки їх ефективності.

Оскільки для України взагалі, і для Одеського регіону, в частковості, важливим є розвиток туристичного бізнесу, в шостому розділі наведені організаційно-економічні засади морського круїзного туризму. Досліджені види організації морського туризму, вивчені особливості сприйняття морських круїзів потенційними споживачами, розроблена класифікація систем знижок і бонусів круїзних компаній.

Розвиток підприємств морегосподарського комплексу пов'язаний з діяльністю будівельних організацій, тому в сьомому розділі наведені організаційно-економічні засади діяльності будівельних організацій. Окрема увага приділена джерелам інвестування у будівельне виробництво, особливості процедури оформлення будівельних документів і впливу договірної роботи будівельних організацій на їх фінансові результати.

Чоловічий фактор є одним з найважливіших для морської галузі, тому восьмий розділ присвячений кадровій політиці на підприємствах. Розглянуті підходи до формування кадрової політики, оцінки персоналу в системі карого планування, вплив маркетингу персоналу на імідж компанії.

Книга призначена для студентів і викладачів транспортних вищих навчальних закладів, аспірантів, науковців, фахівців підприємств морського і річкового транспорту.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Абалонин С.М. Конкурентоспособность транспортных услуг. Учебное пособие для студентов вузов по специальности 060800 «Экономика и управление на предприятии транспорта» / С.М. Абалонин. – Москва: Академкнига, 2004. - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/152637/>
2. Ананькина Е.А. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина. – М.: ЮНИТИ, 2002. – 279 с.
3. Андерсен Б. Бизнес-процессы. Инструменты совершенствования. Бьерн Андерсен; пер с англ. С.В. Ариничева; науч. ред. Ю.П. Адлер. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2003. – 272с.
4. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика. – 1998. – 519 с
5. Афанасьєва О. К. Організаційно-економічні основи розвитку державно-приватного партнерства в морських портах України: автореф. дис. ... канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О. К. Афанасьєва. – Одеса, 2011. – 21 с.
6. Афіньська конвенція від 13.12.1974 «О перевезенні морем пасажирів та багажу» [електроний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_094
7. Безрукова Н.Л. Круизный рынок: современное состояние и развитие / Н.Л. Безрукова. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 160 с.
8. Беркута А.В. Практика формування взаємовідносин у будівництві в умовах однорівневої системи ціноутворення / А.В. Беркута, П.І. Губань, В.Г. Іванькіна, Т.О. Шарапова // Збірник офіційних нормативних документів. Уклад. – К.: НВФ «Інпроект», 2002. - 189 с.
9. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга, 2004. – 720 с.
10. Борисова Е.А. Аттестация. Стоит ли игра свеч? // Довідник кадровика. – 2003. - № 2. - С. 79 – 81.
11. Будник В.А. Контролінг тарифів на перевалку вантажів в морських портах України / В.А. Будник, Є.Л. Шкурко // Проблеми економіки. – Х.: Видавничий дім «ИНЖЭК», 2014. – Вип. 2. – С. 100-101.
12. Будник В. А. Обоснование величины концессионных платежей по

- договорам концессии на строительство/ В. А. Будник // Проблемы современной экономики. – 2013. – № 4 (48). – С. 338 – 338.
13. Бутко И.И. Туризм. Транспортные туры и круизы / И.И. Бутко. – МарТ, Феникс, 2010. – 336 с.
  14. Варнавский В. Г. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски / В. Г. Варнавский. – РАН ; Институт мировой экономики и международных отношений. – М.: Наука, 2005. – 315 с. – С. 34.
  15. Виленский П.Л. Оценка эффективности инвестиционных проектов. Теория и практика: Учеб. пособие / П.Л. Виленский, В.Н.Лившиц, С.А. Смоляк. – 2-е изд., перераб и доп. – М.: Дело, 2002. – 888 с.
  16. Винников В.В. Проблемы комплексности развития морского транспорта Украины: Монография / В.В. Винников. – Одесса: Феникс, 2005. – 350 с.
  17. Винницький Б. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Б. Винницький, М. Лендзел, Б. Онищук, П. Сегварі. – К.: «К.І.С.», 2008. – 146 с.
  18. Воронкова В.Г. Кадровий менеджмент: Навчальний посібник / В.Г. Воронкова. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 192 с.
  19. Власенко О.С. Особенности восприятия морских круизов потенциальными потребителями / О.С. Власенко // Транспорт. – 2014. – № 9 (800). – С. 58–60.
  20. Воркунова О.В. Основи економіки будівництва: Навч. посібник / О.В. Воркунова, Н.В. Ярова,. – Одеса: ОНМУ, 2015. – 168 с.
  21. Воркунова О.В. Популярні туристські довідники на ринку круїзних послуг / О.В. Воркунова, Н.В. Ярова, Н.В. Рябоволенко // Тези доповідей. V Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Економіко-правовий розвиток сучасної України». Одеса. – 20 – 21 листопада 2015 р. – С. 45-46.
  22. Воркунова О.В. Механізми стимулювання розвитку яхтового туризму / О.В. Воркунова, Н.В. Ярова // Сучасні проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні в контексті інтеграції в ЄС: Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Одеса, 22-23 квітня 2015 р.): Збірник наукових праць. – Випуск 1. Том 1. – Одеса: «Магістр», 2015. – С. 60-62.
  23. Воркунова О.В. Особливості формування собівартості будівельно-монтажних робіт на підприємствах морського транспорту / О.В. Воркунова, Н.В. Ярова // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – Одеса: ОНМУ, 2015. – № 3(53) – С. 154 –

165.

24. Гребенник Н.Г. Оценка стоимости бизнеса в портовой деятельности Украины / Н.Г. Гребенник, М.С. Сочинский // Проблемы управління, економіки, екології та права щодо розвитку транспортного комплексу України // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Одеса, 16-17 червня 2011 р. / Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2011. – С. 116-118.
25. Гребенник Н.Г. Підприємницька діяльність на морському транспорті: Навчальний посібник / В.І. Чекаловець, Н.Г. Гребенник. - Одеса: Фенікс, 2011. - 368 с.
26. Голубкова И.А. Экономический механизм развития круизного судоходства Украины: Монография / И.А. Голубкова. – Одесса: «Издатинформ», 2011. – 323 с.
27. Горфинкель В.Я. Экономика предприятия: Учебник/ В.Я. Горфинкель. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 742 с.
28. Горфинкель В.Я. Экономика предприятия: Учебник для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / В.Я. Горфинкель.– М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 718с.
29. ГОСТ Р 51005-96. Услуги транспортные. Грузовые перевозки. Номенклатура показателей качества. Режим доступа к электронному ресурсу: <http://www.packer3d.ru/node/208>
30. Дарманская Г.А. Контроллинг: Учебное пособие / Г.А. Дарманская, Л.А. Овод. – Хмельницкий: «Финансы и статистика», 2002. – 107 с.
31. Державний стандарт України ДСТУ ISO 9000–2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник. – На зміну ДСТУ 3230 – 95. – К.: Держстандарт України, 2001. – 28 с.
32. Державний стандарт України ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги. Чинний від 1.09.2009 р. – К., Держспоживстандарт України, 2009. Режим доступу до електронного ресурсу: http://zumf.com/doc/3736/&tag=%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_ISO_9001+2009_%28ISO_9001+2008/
33. Дідух О.В. Сутність аутсорсингу та перспективи його застосування в Україні / О.В. Дідух // Економічний простір: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2011. – № 60. – С.173-182.
34. Дыбская В.В., Зайцев Е.И., Сергеев В.И., Стерлигова А.Н. Логистика: интеграция и оптимизация логистических бизнес-процессов в цепях поставок / Учебник под ред. проф. В.И. Сергеева. – М.: Эксмо, 2008. –

944с.

35. Дякон Л.Л. Формування контролінгу операційної діяльності підприємств машинобудування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)», 2009. – 18 с.
36. Есинова Н.И. Экономика труда и социально-трудовые отношения: Учебное пособие / Н.И. Есинова. – К.: Кондор, 2003. – 464 с.
37. Жихарева В.В. Рынок круизного судоходства: кто есть кто? / В.В. Жихарева // Транспорт. – 2012. – № 3 (691). – С. 68–71.
38. Жихарева В.В. Современные тенденции развития рынка круизного судоходства / В.В. Жихарева // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – Одеса: ОНМУ, 2012. – № 39. – С. 153-167.
39. Жихарева В.В. Экономика морского транспорта: Учебное пособие / В.В. Жихарева, О.Н. Кибик, Э. Муссо, Л. Карпането. - Генуя - Афины - Одесса - Ильичевск: 2004. – 258 с.
40. Закон України «Про морські порти України» № 4709-VI від 17.05.2012 [електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>
41. Закон України «Про туризм» № 324/95-ВР від 15.09.1995 [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
42. Закон України «Про ціни і ціноутворення» № 5007-VI – ВР від 21.06.2012 [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
43. Закон України «Про архітектурну діяльність» № 687-14 від 01.09.2015 [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/687-14>.
44. Закон України «Про землеустрій» № 858-15 від 01.01.2016 [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/858-15
45. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-17 від

- 09.12.2015 [електроний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.
46. Забродин Ю.М. Управление человеческими ресурсами: психологические проблемы / Ю.М. Забродин, Н.А. Носов. – М.: ИНФРА – М, 1997. – 565 с.
47. Збалансована система ключових показників та облік витрат за ланцюгом створення вартості у підприємствах [електронний ресурс] – Режим доступу до статті: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vtneu/2009_1/Lozovyckiyy.pdf
48. Зиндер Е.З. Новое системное проектирование: информационные технологии и бизнес-реинжиниринг/ Е.З. Зиндер //Системы управления базами данных. – 1996. – № 1. – 55 – 67с.
49. Касперович И. Контроллинг как инструмент эффективного ценообразования / И. Касперович // «Главный бухгалтер. Ценообразование». – 2007. – № 4.
50. Кибанов А.Я. Основы управления персоналом: Учебник / А.Я. Кибанов. – М.: ИНФРА – М, 2003. – 304 с.
51. Кибик О.Н. Этапы процесса развития хозяйственной деятельности портового предприятия / О.Н. Кибик, А.В. Кравченко // Экономические инновации. Проблемы (современный инструментарий) развития производственной инфраструктуры: Сб. научн. работ. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины. – 2007. – Вып. 32. – С. 250-260.
52. Кивал Н.Г., Кивал А.П. Основы транспортно-экспедиционного обслуживания: учеб. пособие / Н.Г. Кивал, А.П. Кивал; Дальневосточный государственный технический университет. – Владивосток: Изд-во ДВГТУ, 2009. – 156 с.
53. Кібік О.М. Теорія і методологія ціноутворення в морських торговельних портах: монографія / О.М. Кібік. – Одеса: ОНМУ, 2005 – 282 с.
54. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 330 с.
55. Кодекс Торгового Мореплавства України» від 23.05.1995 № 176/95-ВР [електроний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>
56. Ковалев В.В. Методы оценки инвестиционных проектов / В.В. Ковалев. –

- М.: Финансы и статистика, 2003. – 144с.
57. Кови С.Р. Бюджетирование как инструмент эффективного финансового планирования: статья [электронный ресурс] / С.Р. Кови // Сайт kovi.com.ua – 2014. – Режим доступа к статье: <http://kovi.com.ua/byudzhetrovanie-kak-instrument-effektivnogo-finansovogo-planirovaniya.htm>. деятельности
58. Коршун В.И. Защита от рейдерского захвата: правовые методы: статья [Электронный ресурс] / В.И. Коршун // Сайт vegaslex.ru – 2006. - Режим доступа до статті: <http://www.vegaslex.ru/text/60789>.
59. Конвенція від 30.09.1962 «Про відкрите море» [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_180
60. Коупленд Т., Коллер Т., Муррин Дж. Стоимость компаний: оценка и управление: 3-е изд., перераб. и доп. Пер. с англ. / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Муррин – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 576 с.
61. Кравченко А.В. Развитие бизнес-процессов в портовой деятельности / А.В. Кравченко. // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – 2008. – № 28. – С. 53-64.
62. Крамаренко І.С. Фінансовий реінжиніринг як інструмент підвищення ефективності антикризового управління / І.С. Крамаренко // Матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції [«Розвиток національних економік в умовах глобальної нестабільності»], (Одеса, 15-16 лютого 2013 року) / Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2013. С.176-178.
63. Кривов'язюк І. В. Реінжиніринг логістичних бізнес-процесів і систем як основа їх самовдосконалення та розвитку / І. В. Кривов'язюк, Ю. М. Кулик // Економіка: реалії часу. - 2013. - № 2. - С. 87-94.
64. Круць Е.Ю. Необходимость перехода от планирования деятельности предприятия к бюджетированию / Е.Ю. Круць // Сборник научных трудов SWorld «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития` 2015» Иваново: МАРКОВА АД, 2015. – Выпуск 1 (38). – Иваново: МАРКОВА АД, 2015. – С. 94 – 103.
65. Крушкин Е.Д. Маркетинговые исследования в менеджменте морского порта / Е.Д. Крушкин // Развитие методов управления и хозяйствования на морском транспорте. – Выпуск 6 – Одесса: ОГМУ, 2000.
66. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах: навч. посібник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, У.І. Когут. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 244 с.

67. Лантушенко Л.С. Классификация затрат на качество [электронный ресурс] /Л.С. Лантушенко – Режим доступа до документу: <http://law.admtyum.ru/noframe/nic?d&nd=466201326&prevDoc=466201310>
68. Лесник А.В., Попов В.П. Судовые портовые сборы и конкурентоспособность портов / А.В. Лесник, В.П. Попов // Порты Украины. – 1999. – №1. – С. 42-43.
69. Липинська О.А. Теоретичні основи ціноутворення на логістичні послуги морського порту / О.А. Липинська // Економіка: реалії часу. – Одеса: ОНПУ. – №6(16)2014 – С. 41-49.
70. Лисицкий В. Морской флот Украины сократился в девять раз [электронный ресурс] / В. Лисицкий // Сайт obozrevatel.com – 2013. -Режим доступа до документу: <http://obozrevatel.com/politics/passazhirskij-flot-ukrainyi-sokratilsya-v-devyat-raz-lisitskij.htm>
71. Лучшие судоходные контейнерные линии и контейнерные перевозчики в Украине по итогам года. // Порты Украины. – 2015. - №1. – С.21-25.
72. Макарова С.О. Транспортна логістика і мультимодальні перевезки: Сб. науч. трудов/ ГМА ім.адм. С.О.Макарова / Відпов. ред. А.Л. Степанов. СПб, 1998. - 120 с.
73. Малярець Л.М. Формалізація задач контролінгу логістичної діяльності підприємства: монографія / Л.М. Малярець, Г.Л. Матвієнко - Біляєва. – Харків: ХНЕУ, 2010. – 227 с.
74. Мамчур Р.М. Бюджетування в системі фінансового менеджменту аграрних підприємств [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 / Р.М. Мамчур. – Київ, 2008.
75. Мансуров Р.Е. Об экономической сущности понятий «конкурентоспособность предприятия» и «управление конкурентоспособностью предприятия» / Р.Е. Мансуров // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – № 2 (25). – С. 91 – 94. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://referent.mubint.ru/8/3997>
76. Международный стандарт ISO 9001:2015. Системы менеджмента качества – Требования. – 5-е изд. / Перевод А. Горбунова, 2015. – 28 с.
77. Международный стандарт ИСО 9000:2005 «Системы менеджмента качества – Основные положения и словарь» Перевод Ассоциации по сертификации «Русский Регистр», Санкт-Петербург – 2006, 47 с
78. Михайлова Ю.В. Забезпечення стійкого функціонування судноплавних підприємств на круїзному ринку, що формується у Чорноморському регіоні: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю.В. Михайлова //

Одеса, 2009. – 20 с.

79. Міжнародна конвенція від 01.11.1974 «Про охорону людського життя на морі» [електронний ресурс] / Верховна Рада України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_251
80. Меркт Е.В., Чекаловец В.И. Портовый маркетинг и конкуренция / Меркт, В.И. Чекаловец // Судоходство. – 2001. - №3. – С. 22-23
81. Наврозова Ю.А. SWOT-анализ морских торговых портов Черноморско-Азовского бассейна / Ю.А. Наврозова, Е.В. Грушевская // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – Вип. 34. – Одеса: ОНМУ, 2011. – С. 18-37.
82. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» № 163 від 4 червня 2014 року – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://advice.pp.ua/dbn-a.2.2-3-2014-sklad-ta-zmist-proektnoyi-dokumentatsiyi-na-budivnitstvo.html>.
83. Наказ Міністерства інфраструктури України № 541 «Про затвердження Тарифів на послуги із забезпечення доступу портового оператора до причалу, що перебуває у господарському віданні адміністрації морських портів України» № 101 від 29.12.2015 [електронний ресурс] / Міністерство інфраструктури України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1608-15>.
84. Наказ Міністерства інфраструктури України «Про портові збори» № 316 від 27.05.2013 р., редакція від 29.12.2015 р. [електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13/paran2#n2>
85. Наказ Міністерства інфраструктури України «Про визнання такими, що втратили чинність, наказів Міністерства транспорту України від 31 жовтня 1995 року № 392 та від 27 червня 1996 року № 214» від 10.06.2014 р. № 239 [електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0663-14>
86. Наказ Міністерства інфраструктури України «Про затвердження Тарифів на послуги із забезпечення проведення криголамних робіт» від 26.12.2013 р. № 1059 [електронний ресурс] – Режим доступу до документу:

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0072-14>

87. Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
88. Национальный морской рейтинг Украины. Достижение года 2015. // Порты Украины. – 2016. - №1.
89. Нивен Пол Р. Сбалансированная система показателей. Шаг за шагом, максимальное повышение эффективности: Пер. с англ. / Пол Р. Нивен. - Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2004. - 328 с.
90. Общественный антикоррупционный комитет. Виды рейдерства. По материалам открытых Интернет – источников. [Електронний ресурс] / Сайт stopcorruption.ru – Режим доступу до статті: http://www.stopcorruption.ru/item_824.html.
91. Оганезов И.В. Экономика, организация и планирование транспортного строительства: Учебник для сред спец. учеб. заведений трансп. строительства. – 3-е изд., перераб. и доп. / И.В. Оганезов, С.А. Войтович. - М.: Транспорт, 1984. – 344 с.
92. Онешко С.В. Актуальность управления затратами портового оператора в условиях реформирования портовой отрасли Украины / С.В. Онешко // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – Одеса, 2013. – № 4(45). – С. 35-44.
93. Основні показники стану державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності в Україні. Офіційний сайт Державної реєстраційної служби України / [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.drсу.gov.ua/show/10333>
94. Основні структурні показники діяльності суб'єктів господарювання. Офіційний сайт Державної служби статистики України [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
95. Організація туризму: Підручник / І.М. Писаревський, С.О. Погасій, М.М. Поколюдна та ін.; за ред. І.М. Писаревського. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 541 с.
96. Офіційний сайт порту Варна [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.port-varna.bg/index.php?l=2&m=2&p=8>
97. Офіційний сайт Новоросійського морського торговельного порту [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nmtp.info/>
98. Офіційний сайт ДП «ГПК Україна» [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hpc-ukraine.odessa.ua/ru/dep/law/law_1.html

99. Пашкова Л.В. Бюджетирование в системе управленческого учета малых предприятий [Текст]: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: 08.00.12 / Л.В.Пашкова. – М., 2011.
100. Педан М.П. Экономика строительства: Учебник для вузов / М.П. Педан М.П. – М.: Стройиздат, 1987. – 571 с.
101. Пестравкин А.А. Бюджетирование в системе стратегического управления финансами промышленного предприятия [Текст]: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук: 08.00.10 / А.А. Пестравкин. – М., 2013. – 24 с.
102. Петренко С.Н. Контроллинг: Учебное пособие / С.Н. Петренко. – К.: «Ника-центр», 2004. – 328 с.
103. Петюх В.М. Управління персоналом: Навчальний посібник / В.М. Петюх. – К.: КНЕУ, 2000. – 124 с.
104. Поліщук С.В. Формування інтегрованої системи бюджетування на підприємствах машинобудування [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук: 08.00.04 / С.В. Поліщук. – Київ, 2014.
105. Попов В.В. Повышение портовых сборов: плюсы и минусы [электронный ресурс] / В.В. Попов // Порты Украины. – 2009. – №2(84). – Режим доступа к статье: <http://portsukraine.com/node/71>
106. Попов В.М. Аналіз фінансових рішень у бізнесі: навчальний посібник / В.М. Попов, С.І. Ляпунов. - М.: Кнорус. - 240 с., 2007
107. Попова Л.В. Контроллинг: Учебное пособие / Л.В. Попова, Р.Е. Исакова, Т.А. Головин. – М.: Издательство «Дело и сервис», 2003. – 192 с.
108. Постановление КМУ «О портовых сборах» от 12.10.2000 г. № 1544 с изменениями и дополнениями.
109. Постановление КМУ «О внесении изменений в пункт 2 приложения к постановлению Кабинета Министров Украины от 25 декабря 1996 г. № 1548 и признания утратившими действие некоторыми постановлениями Кабинета Министров Украины» от 03.06.2013 г. № 407.
110. Приказ МТУ «Об утверждении Сборника тарифов на комплекс работ, связанных с обработкой грузов в портах Украины» от 31.10.95 г. № 392 с изменениями и дополнениями.
111. Приказ МТУ «Об утверждении Сборов и плат за услуги, предоставляемые судам в морских торговых портах Украины» от 27.06.96 г. № 214 с изменениями и дополнениями.
112. Примачев Н.Т. Принципы интеграции в торговом судоходстве / Н.Т. Примачев, Н.Н. Примачева. – Одесса: Феникс, 2005. – 286 с.

113. Примачев Н.Т. Эффективность функциональной деятельности предприятий морского транспорта / Н.Т. Примачев, О.Ю. Вовк. – Одеса: ИПРиЭЭИ, 2001. – 134 с.
114. Примачев Н.Т. Параметры влияния морских портов на эффективность торгового судоходства / Н.Т. Примачев, С.И. Примачева. – Одесса: ОГМА, 1998. – 72 с.
115. Радова Л.Д. Фінансова стратегія в системі управління підприємством / Л.Д. Радова, А.В. Череп // Держава та регіони. – 2005. – № 2. – С. 130-135.
116. Робсон М. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес-процессов /М. Робсон, Ф. Уллах. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 214 с.
117. Розпорядження КМУ від 11 липня 2013 р. N 548-р «Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року» [електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п>
118. Розпорядження КМУ від 20 травня 2009 р. N 545-р «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про морську політику України» [електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/545-2009-р>
119. Розпорядження КМУ від 7 жовтня 2009 р. N 1307 «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» [електронний ресурс] – Режим доступу до документу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-р>
120. Рубан В. Психологическое тестирование в системе «1 С: Предприятие» // Управление персоналом. – 2005. - № 12. – С. 57 -62.
121. Руденко Т.В. Оценка конкурентоспособности предоставляемых услуг: [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/65421.doc.htm
122. Рыженкова Н. Объемы перевалки в портах сохранились. / Н. Рыженкова // Порты Украины – 2016. - №1. – С.52-56.
123. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: Навчальний посібник / В.А. Савченко. – К.:КНЕУ, 2009. – 351 с.
124. Савчук В.П. Стратегии и технологии управления финансами предприятия / В.П. Савчук // Корпоративный менеджмент. – 2008. – № 5. – С. 23-37.
125. Седаков Д. Интегрированная система менеджмента в порту / Д. Седаков, Е. Стоякин// Порты Украины. - №2(114), 2012 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portsukraine.com/node/2528>
126. Семь нот менеджмента. Настольная книга руководителя [Текст] / А.

- Бочкарев, В. Кондратьев, В. Краснова, А. Матвеева, А. Привалов и др. – М.: Эксмо, 2008. – 976 с.
127. Сильванская Г.Н. Методика анализа факторов, влияющих на конкурентоспособность круизных компаний / Г.Н. Сильванская, С.Ю. Лопухин // Методи та засоби управління розвитком транспортних систем: Зб. наук. праць. – Одеса: ОНМУ, 2011. – № 18. – С. 78-103.
128. Словарь-справочник основных экономических понятий, определений и терминов. – М.: ВПТИтрансстрой, 1990. – 196 с.
129. Соколов А.И. Сборы и платы в портах мира. – 2-е изд., перераб. и доп. / А.И. Соколов, В.В. Попов. – М: Транспорт, 1981. – 80 с.
130. Соколов М. Плата за использование портовой инфраструктуры. Причалы [Электронный ресурс] / М. Соколов // Центр транспортных стратегий. – 30 января 2015 года – Режим доступа до статті: http://cfts.org.ua/opinions/plata_za_ispolzovanie_prichalov_72
131. Солодка О.В. Реінжиніринг логістичних бізнес-процесів як спосіб їх вдосконалення / О.В. Солодка // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка»: Логістика. – 2010. – № 669. – С. 317-322.
132. Сочинский М.С. Актуальность независимой оценки стоимости активов портов Украины / М.С. Сочинский // Щодо стратегічних пріоритетів реалізації потенціалу України як морської держави: аналітична доповідь. – Одеса: Фенікс, 2012. – С. 137-141.
133. Сочинський М.С. Проблеми ідентифікації активів у морських торговельних портах/ М.С. Сочинський // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті: Зб. наук. праць. – Вип 33. – 2010. – С. 86-94.
134. Статистика // Порты Украины. – 2016. - №1. – С.62-68.
135. Стасенко М. География украинского бизнеса (инфографика)/ М. Стасенко [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://delo.ua/ukraine/geografija-ukrainskogo-biznesa-infografika-224243/>
136. Степанов О.Н. Стратегическое управление развитием морского порта: Монография / Степанов О.Н. – Одесса: Астропринт, 2005. – 328 с.
137. Стратегические направления развития украинских портов / [В.И. Чекаловец, Е.В. Меркт, Е.Г. Пустовит, Н.В. Яровая, Н.Г. Гребенник] // Вісник. – 2002. – № 6. – С. 138-147.
138. Стратегическое планирование [Текст]: Учебник / Э.А. Уткин, В.И. Зайцев, С.А. Логвинов, Е.Г. Павлова и др. – М.: ЭКМОС, 1998. – 440 с.
139. Стратегия позиционирования национального морского транспорта в

- глобальном транспортном рынке / [М.В. Миусов, Н.Т. Примачев, В.В. Винников, С.В. Винников, Н.Н. Примачева] – Одесса: Автограф, 2006. – 234 с.
140. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року / Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 548-р
141. Судовые портовые сборы и конкурентоспособность портов. // Порты Украины. – 1999. – №1. – С. 42-43.
142. Тарифы на доступ стивидоров к причалам АМПУ вступят в силу с 2016 года [электронный ресурс] // Транспорт. – 2016. – №2 (899). – Режим доступа к статье: <http://transport-journal.com/news/taryfyi-na-dostup-styvudorov-k-prychalam-ampu-vstupyat-v-sylu-s-2016-hoda/>
143. Тельнов Ю.Ф. Реинжиниринг бизнес-процессов: Учебное пособие / Московский государственный университет экономики, статистики и информатики. – М.: МЭСИ, 2004. – 116 с.
144. Тесленок І.М. Формування партнерських взаємовідносин при здійсненні аутсорсингу / І.М. Тесленок, В.В. Куриленко / Економічний простір: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2012. – № 60. – С.93-102.
145. Тимофеева Н. В. Совершенствование методов оценки экономической эффективности развития национального флота украины: Диссертация на соискание ученой степени к. э. н. / Н. В. Тимофеева. - Одесса: 1999. - 171 с.
146. Топчієв О. Г. Одеський регіон: передумови формування, структура і територіальна організація господарства : навч. посіб. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; авт. кол.: О. Г. Топчієв [керівник], І. І. Кондратюк, В. В. Яворська та ін. – Одеса: Астро-принт, 2012. – 336 с.
147. Транспортна стратегія України на період до 2020 року [електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – База даних «Законодавство України». – Режим доступу до документу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>
148. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами: монографія / А.Г. Семенов, О.О. Єропутова, Т.В. Перекрест та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2008. – 188 с.
149. Фольмут Х. Инструменты контроллинга от А до Я. Пер. с нем. / Х. Фольмут. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 288 с.
150. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга. Пер. с нем. / Д. Хан. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
151. Хміль Ф.І. Управління персоналом / Ф.І. Хміль. – К.: Видавничий центр

- «Академія», 2006. – 488с.
152. Хорват П. Концепция контроллинга: управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование. Пер. с нем. / П. Хорват. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 269 с.
153. Хоуп Дж. Бюджетирование, каким мы его не знаем. Управление за рамками бюджетов [Текст] / Джерими Хоуп, Робин Фрейзер; пер. с англ. Р.В. Кашеев. – М.: ООО «Вершина», 2005. – 256 с.
154. Цигилик И.И. Контроллинг в системе управления / И.И. Цигилик, О.И. Мозил, Н.В. Кирдякина // «Актуальные проблемы экономики». – 2005. – № 3. – С. 117–123.
155. Чекаловец в.и. продукция морских торговых портов и пути повышения ее качества / в.и. чекаловец, ю.а. наврозова // судоходство. – 2006. – № 3 (118). – с. 53 – 56.
156. Чекаловец В.И. Эволюция мировой портовой системы и ее влияние на стратегию развития морских торговых портов Украины / В.И. Чекаловец // Транспорт. – 2003. – №25-26, 28. – С. 54-62.
157. Чекаловець В.І. Реструктуризація портового господарства України: проблеми, принципи та основні напрямки / В.І. Чекаловець, І.М. Олефір, О.Г. Пустовіт // Економіст. – 2004. – № 2. – С. 42-45.
158. Чистов Л.М. Экономика строительства: Учебник / Л.М. Чистов – СПб.: Изд-во «Питер», 2001. – 384 с.
159. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник / Н.В. Чорненька– К.: Атіка, 2006. – 264 с.
160. Шапкин А. С. Экономические и финансовые риски: Монография / А.С. Шапкин. — М.: Издательско-торгов. корпорация «Дашков и Ко», 2003. — 544 с.
161. Шаховская Л.С. Бюджетирование: теория и практика [Текст]: Учебное пособие / Л.С. Шаховская, В.В. Хохлов, О.Г. Кулакова. – М.: КНОРУС, 2009. – 400 с.
162. Шевченко М. Как дела у рынка контейнерных перевозок? / М. Шевченко // Порты Украины. – 2015 – № 8 – С.37-42.
163. Шибаяев А.Г. Пассажирские перевозки: Учебное пособие / А.Г. Шибаяев, Г.Н. Сильванская, И.М. Петров; под. общ. ред. д.т.н., проф. А.Г. Шибаяева. – Одесса: Феникс, 2013. – 336 с.
164. Шилепницький П. І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика: монографія / П. І. Шилепницький; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Чернівці, 2011. – 455с.

165. Ширяєва Л.В. Про чинники, що визначають величину наскрізного тарифу на перевезення вантажів у мультимодальному сполученні / Л.В. Ширяєва, Г.А. Сахно. – Зб. наук. праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія: Економіка і управління. – К.: ДЕУТ, 2010. – Вип. 15. – С. 188-195.
166. Шкурко Є.Л. Особливості формування тарифів в портовій галузі / Є.Л. Шкурко // Водний транспорт. – К.: Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного, 2012. – Вип. 2(17). – С. 50-53.
167. Шмекер К. Причальный сбор в системе цен международных портов [электронный ресурс] / К. Шмекер. – Порты Украины, (143) 2015. – №1. – Режим доступа к статье: <http://portsukraine.com/node/3961>
168. Шпилько С.П. Морские круизы: теория и практика: Учебное пособие / С.П. Шпилько, Н.В. Андропова, Р.В. Чударев. – М.: Советский спорт, 2012. – 147 с.
169. Економіка будівництва: Навч. посібник / За ред. О.С. Іванілова. – Х.: Вища школа, 2001. – 584 с.
170. Экономика морского транспорта: Учебн. пособие для вузов морск. трансп./ АА. Черкесов-Цыбизов, В.И. Чекаловец, Н.Т. Примачев и др. – М.: Транспорт. 1987. – 430 с.
171. Экономика морского транспорта: Учебник / под ред. В.В. Жихаревой. – Х.: «БУРУН КНИГА», 2012. – 480 с.
172. Юдина Н.И. Портовые сборы: природа, функции, схемы взимания / Н.И. Юдина // Российское предпринимательство. – 2014. – № 7 (253). – С. 101-112.
173. Яковлев Ю.П. Контроллинг на базе информационных технологий / Ю.П. Яковлев. – К.: Центр учебной литературы, 2006. – 318 с.
174. Яровая Н.В. Контроллинг как инструмент координации в принятии управленческих решений при ценообразовании / Н.В. Яровая, Н.В. Рябоволенко // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – Одеса: ОНМУ, 2014. – Вип. 1(46). – С. 39-53.
175. Ястребний В.М. Співробітництво малого та великого бізнесу в портовій діяльності України // Проблеми розвитку економіки підприємства: погляд молоді: Збірник матеріалів VII Міжнародної наукової студентської конференції, 13 березня 2015 р. / В.М. Ястребний. – Харків: ХНАДУ, ФОП Павлов М.Ю., 2015. – С. 74-75.
176. Brenes R. The need for Public-Private sector strategic partnerships – Who does

- What? / R. Brenes // Paper delivered at the Executive Forum on National Export Strategies, Montreux, Switzerland, 5 – 8 October, 2005. – Montreux, 2005 [electronic resource]. – Access to the document: www.intracen.org/workarea/DownloadAsset.aspx?id=52472
177. Costas Th. Grammenos. Handbook of Marine Economics and Business / Costas Th. Grammenos. – London, Hong Kong: LLP, 2002. – 920 p.
178. Final Report Impact assessment on: «Measures to enhance the efficiency and quality of port services in the EU» / PwC & Panteia, 2013. – 186 p. [electronic resource] - Access to the document: <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/studies/doc/2013-07-ia-port-services.pdf>
179. Grebennik N. Increasing the competitiveness of not large enterprises of marine transport owing to cooperation / N. Grebennik, V. Ozarinska // Економічні інновації. Організація, економіка і управління основною експлуатаційною діяльністю транспортного комплексу. Зб. наук праць .- Вип. 50. - Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2012. – С. 339-344.
180. Haralambidis H. World wide experiences of Port Reform / H. Haralambidis, A. Veenstra. – Oxford: University Press, 1997. – 125 p.
181. John R.M. Gordon. A resource-based view of competitive advantage at the Port of Singapore / John R.M. Gordon, Pui-Mun Lee, Henry C. Lucas Jr. // The Journal of Strategic Information Systems/ - Issue 1, 2005. – P. 69-86
182. Mchizwa Nokuzola Ethel. Towards efficient port pricing [electronic resource] / Mchizwa Nokuzola Ethel / Malmo, Sweden: World Maritime University, 2014. – Access to the document: http://commons.wmu.se/cgi/viewcontent.cgi?article=1465&context=all_dissertations
183. Meersman H. Port Pricing: Principles, Structure and Models: discussion paper [electronic resource] / H. Meersman, S.P. Strandenes, E.V. deVoorde // Norwegian school of economics. – 2014. – Access to the document: <http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/194585/1/SAM1414.pdf>
184. Musso E.L. Port management performance and contextual variables: Which relationship? Methodological and empirical issues [electronic resource] / E.L. Musso, A.S. Bergantino, F. Porcelli // Research in Transportation Business & Management, 2013. – Access to the document: <http://www.researchgate.net/publication>
185. Official call dues, charges and fees as applicable to vessels operating in the Black sea and Marmara areas [electronic resource] – Access to the document: http://www.deepbluemaritime.com/Tariff_files/TURKISH%20PORT%20TARIFF.pdf

186. Paoletto, G. Public-Private Sector Partnerships: An Overview of Cause and Effect / G. Paoletto // Public-Private Partnership in the Social Sector: Issues and Country Experiences in Asia and the Pacific (ADB Policy Papers Series № 1) / Edited by Yidan Wang. – Tokyo : ADBI Publishing. Asian Development Bank Institute, 2000. – 346 p.
187. The Oxford handbook pricing management / Edited by Özalp Özer and Robert Phillips. – London: OUP Oxford, 2012. – P. 976.
188. The official site of Royal Caribbean International [електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: www.royalcaribbean.com
189. Vorkunova O.V. Psychological, pedagogical and social aspects of teaching at higher schools / O.V. Vorkunova, N.V. Yarovaya, T.O. Korobko // Научный журнал. Сборник научных трудов SWorld «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития 2015». - Выпуск 2 (39). Том 8. – Иваново: МАРКОВА АД, 2015. – С. 53 – 58.

МОНОГРАФІЯ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Авторський колектив:

В.В. Жихарева (п. 1.1, 4.5, 6.3), Н. В. Дубовик (п. 2.1, 2.3, 5.1),
Ю.О. Наврозова (п. 2.4, 2.5, 4.1, 4.2, 4.4), Н.В. Гребенник (п. 1.2, 4.7),
Е.В. Тростянецька (п. 8.1, 8.2), Н.В. Ярова (п. 7.1, 7.2), О.С. Власенко (п. 6.1, 6.2),
М.В. Матвієнко (п. 2.2, 3.4), В.В. Щербина (п. 5.2, 5.3), О.В. Воркунова (п. 7.3, 7.4),
Г.А. Версанова (п. 3.1, 4.3), А.О. Дорошенко (п. 1.4, 1.5), Е.Г. Пустовіт (п. 3.2),
Н.В. Рябоволенко (п. 4.6), О.Ю. Круць (п. 3.3), Сочинский М.С. (п. 3.5),
В.В. Озаринская (п. 1.3), Е.Ф. Юнусова (п. 8.3),
В.М. Ястребний В.М. (п. 1.2), Сорокіна К.П. (4.7).

Разробка оригінал-макету – к.т.н. Купрієнко С.В.

Монографія включена в РИНЦ SCIENCE INDEX

Формат 60x84 1/16. Ум.друк.арк. 13,89
Тираж 500 пр Зам. №16-3.

Видано:

КУПРІЄНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

А/С 38, Одеса, 65001

e-mail: orgcom@sworld.education

www.sworld.education

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК-4298

*Видавець не несе відповідальності за достовірність
інформації та наукові результати, які надані у монографії*

Цифрова друкарня «Сору-Art»

М. Запоріжжя